

דברי שי"ה

ממרחק רשכניה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

גיליון מס' 517 פרשת במדבר

תשפ"ג שנה אחת עשרה

לעילוי נשמת

ר' אליעזר חיים בן ר' יצחק נח אבי לב

נלב"ע א' סיון תשס"ז

תנצב"ה

אבעלי אסופות

בענין תפילת השל"ה לער"ח סיון כשחל בשבת

בנים המאירים באור תורה, וכ"כ רבנו בתשובתו בס' תפארת ההלכה (עמוד ק"ב) דכיון דאין זמן אחר לזה מותר.

ובמגן אברהם (סימן ס"ג ס"ק י"א) דראוי שתתפלל האשה בשעת הדלקה שיתן לה הקדוש ברוך הוא בנים זכרים מאירים בתורה, ובמשנ"ב (סי' ס"ג) כתב איתא בש"ס זוכה עבור זה לבנים תלמידי חכמים דכתיב כי נר מצוה ותורה אור ע"י נר מצוה דשבת בא אור דתורה, ולכן ראוי שתתפלל האשה **אחר שתגמור ההדלקה** והברכה שיתן לה הקדוש ברוך הוא בנים זכרים מאירים בתורה, וכ"ה ברבינו בחיי (שמות י"ט א) שהאשה תתפלל בעת הדלקת הנרות על בנים בעלי תורה, וע"י גם בשע"ת באגרת התשובה שכתב רבנו יונה שתתפלל האשה בזה הזמן אחרי הדלקת נרות, כי נר מצוה ותורה אור, ובס' יוסף אומץ (ח"א) דיני ליל שבת סימן תר"א) ובעת ההיא התפילה נבחרה, ואל שער השמים עולה. וע"ע שו"ת רבבות אפרים (ה"ו ס' ק"ל) דעדיף טפי שלא תסתכל על הנרות עד לאחר אמירת הבקשות, כי אין גמירות דעת לקבלת השבת באופן מוחלט עד שמסלקת ידה מעיניה בגמר כל הבקשות, ומסתכלת על הנרות.

וע"ע פמ"ג (סימן רצ"ג מ"ג סק"א) דבבין השמשות קיל טפי לבקש תחינות ובקשות, שכותב דליכא איסור לומר התחינות ופרקי התהילים קודם מעריב דמוצאי שבת, אלא כשחל יום טוב במוצאי שבת, ומובאים דבריו במשנ"ב (שם סק"א) ומש"כ המשנ"ב (סי' רצ"ד סק"ב) שאני שמונה עשרה שמיועד מלכתחילה להוסיף בקשות בכל ברכה מעין הברכה, כמבואר ברש"י ע"ז (ח' א'), וחמיר טפי ממוזמרי תהילים גרידא, וצ"ע. ולמש"כ תוס' כתובות (ס"ב א') דתוספת שבת מצוותה היא לענין שבייתה ממלאכה ולא לענין כבוד ועונג וסעודות שבת, א"כ ה"ה לענין תחינות ובקשות דאיסורו משום זילזול בכבוד ועונג שבת.

בנוסח ברכת החודש בשבת

בנוסח ברכת החודש בשבת, רבינו זצ"ל כשהיה ש"צ היה אומר הנוסח הקצר ומסיים בזכות תפילת רב ורבים, וכתב רבנו בס' מועדי הגר"ח (ה"ב ס"א) שנכון להחמיר ולומר הנוסח הקצר, וכמש"כ בערוך השלחן (סי' ת"ז ס"ט) שאם היה בכחו היה מבטל ברכת ראש חודש דאין מבקשין בקשות בשבת ע"ש ובשו"ת משנת יוסף (ה"ו ס' פ"ג) ובשו"ת רבבות אפרים (ה"א ס' ר"ח) ובתשובות והנהגות (ה"ג ס' י"ג) הביא שכן הקשה הגר"ח מבריסק זצ"ל וכן הקשה הגר"ח ברלין בשו"ת נשמת חיים (סי' כ"ג), ובס' אורחות רבינו (ה"ג עמוד ר"ח) מובא בשם מרן שהחזיר"א נהג בברכת החודש לומר יחדשהו הקצר בכדי לא להרבות בקשות בשבת וא"כ זהו כוונת מרן נכון להחמיר, וע"י בס' ענפי משה (ה"ח ס' י') שנשאל רבינו היאך מבקשים בקשות בברכת החודש הא אין מבקשים בקשות בשבת והשיב נכון להחמיר והביא מש"כ רבינו בספר דעת החזו"א הל' שבת (עמוד ל"ז) דמין החזו"א נהג לומר בברכת החודש נוסח יחדשהו הקצר בכדי לא להרבות בקשות בשבת.

תפילת הדרך בשבת

בשערי שיח (עמ' ק"ד תשובה רנ"ג) השיב רבינו, דשרי לומר תפילת הדרך לחולה הצריך לסיסוע שהוא צורך השבת. אבל בס' דרך שיחה (ה"א עמוד ר"ל) נשאל אם נוסע עם אשתו העומדת לילד בשבת מעיר לעיר הא לומר תפילת הדרך בשבת, והשיב, יתכן שלא יגיד, כי הרי נוסע עם אביו ורוק שמוכרח לנסוע לא שייך ע"ז ברכה וכח"א גוונא פסק המשנ"ב (סי' תקיא סק"ט) שבבין המצרים אם לא יהיה לו אחר"כ פרי חדש יברך עליו עתה שהחיינו ואילו מעוברת שמתאוה לפרי חדש אף שאכלתו לא תברך עליו שהחיינו ושאלוני מה החילוק ביניהם והתירוץ פשוט כי לא שייך לברך שהחיינו על אכילה כזו שכולה משום הכשר דפיקות נפש וגם כאן לא שייך ברכה על מה שמוכרח לנסוע, ואמנם יש לדון בזה דלכאור' ל"ד כלל דהכא זהו תפלה שניצל מכל מרעין בישין.

ובבלין דברי שי"ח (פ' ואתחנן תש"ע עמוד ב) נשאל רבינו: בדרך שיחה (ה"א עמוד רע"ז) מובא ממרן דאין לברך תפילת הדרך כשנוסע בשבת בפיקול' וצ"ע אם נימא שפיקול' הוי הותרה כתב האב"ז (א"ח ס' ת"ה) דאף לא ביטל מ"ע בשבתון א"כ שפיר יאמרה בשבת בפיקול' ול"ח איסור, והשיב שם רבינו זצ"ל: לא תיקנו ע"ז, ובקובץ זכור לאברהם (תשס"ד עמוד תס"א) נשאל בזה רבינו והשיב, אולי.

בקשות על רוחניות בשבת

בספר הליכות חיים (עמוד צ"ו אות רפה) הביא בשם רבנו זצ"ל שאין לומר תפילת השל"ה בשבת, ויש איסור שאילת צרכיו בשבת גם על בקשות ברוחניות, וכן בס' אשי ישראל מובא בתשובות הגר"ח (סימן צ"ו עמוד תת"ד) שג"כ ענה שאין לומר בקשות פרטיות על רוחניות כגון שנבין את התורה וכדו' או תפילת השל"ה שמתפלל על יוצאי חלציו.

והביא שם שרבונו זצ"ל אמר שמה שמבקשים בעת הדלקת נרות הוא בגלל שזה עת רצון המיועד לך, וכן שמעתי שאמר על תפילת הרמב"ן קודם הזיווג, וכן אמר על הבקשות ברבובע"ב בנ"ב במועדים, ובמנהגי היח"ס לדרמן מובא שאמר רבינו זצ"ל, בגלל שמי שחלם קודם יו"ט כבר בקש בזמנו, ולא תורת רק למי שחלם בזה היום.

כתב השל"ה (מסכת תמיד פרק נר מצוה אות קל"ב) וביותר צריך זירוז להתפלל שיהיה לו זרע כשר עד עולם, ואגב, כל צרכיהם וזיווגם, מה' יצא הדבר. ולבי אומר, **שעת רצון לתפילה זו בערב ראש חודש סיון**, הוא החודש שבו נתנה התורה, ואז נקראים בנים לה' אלהינו. ע"ש. נמצא שזה העת הראוי לדבר, ושאלתי מרבינו זצ"ל בשנה שער"ח סיון שחל בשבת [אחר תפילת המנוחה בשבת], האם השנה שערב ר"ח סיון הוא בשבת, אפשר לומר תפילת השל"ה או שיש להמנע בשבת לפי שאין מבקשים בקשות בשבת, והשיב לי רבינו זצ"ל אם השל"ה כותב שהזמן המסוגל לתפילה זו הוא דוקא בערב ראש חודש סיון אם כן זה זמנו, ותפילה שזה עת המסוגל לה אי"צ לדחות הדבר לאחר השבת. וכן בשערי שזו עת תשובה רנ"ג) השיב רבינו, דשרי לומר תפילת השל"ה לדצורך השבת מותר, ולכאור' כוונתו ג"כ מחמת שזה זמנו וא"כ הוא צורך השבת, וכעני"ן השיב (שם) לגבי תפילת הדרך דשרי לחולה הצריך לסיסוע שהוא צורך השבת. וע"י גם בס' להדבק (ה"ב עמוד שע"ז) שאמר רבנו זצ"ל שאפשר לומר תפילת השל"ה בשבת.

וראיתי שבס' דרך שיחה (פ' יתרו עמוד ע"ח) נשאל בזה והשיב וז"ל לכאורה לא יוכל לאומרה בשבת כי הרי אין שואלין צרכיו בשבת ושאינו מתפילת הרמב"ן המובאה בסידור יעב"ץ שאי אפשר לאומרה קודם אבל תפילת השל"ה יקדימנה ליום קודם, וכי זה דוקא בערב ר"ח, ומסתברא שבהרהור שואל צרכיו בשבת עכ"ל, וכן בספר הליכות חיים (עמוד צ"ו אות רפ"ה) הביא בשם רבנו זצ"ל שאין לומר תפילת השל"ה בשבת, ולדעתי יש איסור שאילת צרכיו בשבת גם על בקשות ברוחניות וכ"ש כאן שמבקש גם על שאר ענינים, וכן בס' אשי ישראל מובא בתשובות רבינו זצ"ל (סימן צ"ו עמוד תת"ד) שג"כ ענה שאין לומר תפילת השל"ה, אבל שם נשאל רק מצד הנידון אם שרי לבקש בקשות פרטיות על רוחניות כגון שנבין את התורה וכדו' או תפילת השל"ה שמתפלל על יוצאי חלציו ועל זה השיב לא, ולא מיירי מצד שזה שעתו, ואולי בלא לשאול מעיקרא אומרים לו להקדים אבל אני ששאלתי שכבר בא ער"ח סיון בשבת [ושאלתי אחר מנחה בשבת], כזה ר"ל דכיון שכעת זמנו ולא הקדמתי התפילה רשאי אני לאומרה], וכן בארתי בס' כל משאלותיך (עמוד תקפ"ה) ששאלו על ער"ח סיון שהוא בשב"ק מתי לומר תפילת השל"ה, והשיב בשבת אי אפשר, שיאמר במוצאי שבת, ע"כ. וע"י במשנ"ב (סי' תת"י סק"ד) ששחל ערב ר"ח בשבת אז לכ"ע מתענין ביום חמישי ולא בע"ש וכיון שעושים את כל סדר יו"ט קטן והתענית ביום חמישי אומרים אז גם תפילת השל"ה, ובספר אשירי האשי (א"ח ה"ב עמ' ק"ק) כתב בשם מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל לדלג על מה שמבקשים על הפרנסה ועניני הגשמיים.

תפילה בעת הדלקת נרות שבת ותפילת הרמב"ן בשבת

וכמו כן השיב רבינו זצ"ל לגבי מה שמבקשים בעת הדלקת נרות שבת, דכיון דזה עת המסוגל לך שרי לבקש בשבת ע"י בס' שיח חיים (סי' ל), ומזה הטעם אמר דשרי לומר תפילת הרמב"ן קודם זיווג המובא בסדור היעב"ץ (ע"י בתשובתו בשאלת דב ח"ב פרק ל"ב אות ד' אליבא דהלכתא ח"א עמוד קל"ד) וכ"כ בשמו בס' דרך שיחה (ח"א עמוד ע"ד) דאף דאין שואלין צרכיו בשבת, שאני תפילת הרמב"ן שאי אפשר לאומרה קודם, וכעני"ן הביא ממרן החזו"א לגבי ראש השנה שחל בשבת, דשרי לבקש כרגיל, והוא כפיקוח נפש, ואם לא עכשיו אימתי, וכן הביא מהמט"א (סי' תקפ"ד סכ"ה). ובס' נדר החיים (תשובה ס"ח) שאל בענין בקשות אחר הדלקת נרות, והשיב יתכן דדעתה לקבל אחר תפילתה, ושאל רא"מ הכהן קפלן שליט"א מח"ס פסיק ריש"א מרבינו זצ"ל ממש"כ הרמ"א (סי' רס"ג פ"ה) שלא תהנה מהנרות עד אחר ההדלקה ואם אינה מקבלת אין נפק"מ בדבר, והשיב רבנו זצ"ל, גמר הקבלה עכ"ל, ואולי ר"ל שאין כאן רק תוספת שבת לאיסור מלאכות, ואכתי שבת שחל במוצאי יו"ט דאסור מחמת יו"ט, ולמעשה נהגו בביתו לבקש זמן רב גם אחרי שנכנסה שבת [ורבנו זצ"ל עצמו לא היה מבקש כלל אחרי הדלקת הנרות].

ולמש"כ בס' שיח חיים (שם) בשם רבינו, הטעם דשרי הוא משום שאז הוא עת רצון המסוגל לך, והיינו מלבד שכל עת עשיית מצוה הוא עת רצון כמש"כ בתוספתא מע"ש (פ"ה פ"ד) כל העוסקין במצות פיהם פתוח בתפילה לפני המקום שנא' ותגזר אומר ויקם לך, כאן הוא עת רצון למצוה המיוחדת לאשה, ועת הדלקת נרות הוא עת מסוגל לבקש על

מדור זה נכתב לעילוי נשמת אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ד יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

להצטרפות לרשימת מקבלי הגיליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגיליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

פרשת נשא והג השבועות - רבי ישראל בעל שם טוב מייסד החסידות (ו' סיון תק"כ) | פרשת בהעלותך - הגאון רבי ראובן בענגיס בעל 'לפלגות ראובן' (ז' סיון תשי"ג)
פרשת שלח - רבינו חיים מוואלוז'ין מייסד ישיבת וואלוז'ין ובעל 'נפש החיים' (י"ד סיון תקפ"א) | פרשת קרח - רבינו שלמה קלוגר בעל חכמת שלמה ועוד (ל' סיון תרכ"ט)
פרשת חוקת - רבינו אלהן בונם וסרמן הי"ד בעל 'קובץ שיעורים' (י"א תמוז תש"א) | פרשת בלק - רבינו ישראל איסרלין ה' פתחי תשובה' (ט"ו תמוז תרמ"ט)
נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגרש"י בורנשטיין מר"י חברון וקרית מלך בעל 'זאת ליעקב' זצ"ל (י"ח אייר תשע"ז)

השנה להיות ש"ץ כי הוא מאוד מעורר את הציבור בעבודת התפילה והרגש שלו, או שהיות והוא בשנת האבל לא יגש.

ורבינו השיב שאינו יכול להתיר, כי החזון איש לא היה מרוצה שאבל ניגש לתיבה במקרה כזה, אבל שישאלו את חמיו, ואכן שלחו למרן הגרי"ש אלישיב והוא התיר.

הקשר העז שהרגיש הגרש"י בורנשטיין זצ"ל אל מול פני רבינו, אינו יכול לבוא לביטוי במאמר קצר זה, אך זאת נציין כי לפני מספר שנים, בגליון דברי שיח מספר 229 כבר העלינו מספר זכרונות מהקשר ההדוק שהיה לרבי שמואל יעקב עם רבינו, ועל התבטלותו המוחלטת שחש כל פעם שנכנס אל חדרו של רבינו. ונביא בס"ד דברים חדשים שלא פורסמו עד היום.

בישיבת 'קרית מלך'

מאז נקרא הרש"י זצ"ל לכהן פאר בישיבת קרית מלך שייסד בן רבינו הגאון רבי שלמה שליט"א, נוסף לרש"י יראה על יראה, וכל הדבר הקטן והגדול היה מרבה לשלוח אל רבינו ועל פיו ישק כל דבר. הנה כך התבטא פעם, בדרשה בערב מערכת בחירות קשה, שידע הציבור החרדי בשנת תשע"ד:

"כל המציאות שלנו כאן בישיבה הקדושה מתחילתה, הוא מכוח של רבינו (שליט"א), וכן כאן בעיר בני ברק שעל פיו ישק כל דבר, והוא מורה דרכנו בכל דבר וענין, ודבר ופשוט וברור שכל בני הישיבה בהווה ובעבר עומדים כולם תחת הוראתו ומצוות של מרן גאון עוזינו הגר"ח". (הדברים הובאו בספר שואף זורח עמוד 313 ראה שם עוד).

רבינו חותם על כתב המינוי של רש"י ובנוכחותו, לראש ישיבת קרית מלך. מימין רבי שלמה שליט"א

הרי הוא ממש בן...

סיפר תלמיד של רבי שמואל יעקב: פעם התלוייתי אליו כאשר נכנס אל רבינו, ורבי שמואל יעקב ביקש עבורי ברכה, והציג אותי באומרו "זה בני" והוסיף "נישט ממש א זון, האבער א תלמיד כבן (הוא אינו ממש בני אבל הרי 'תלמידים' כבנים)...".

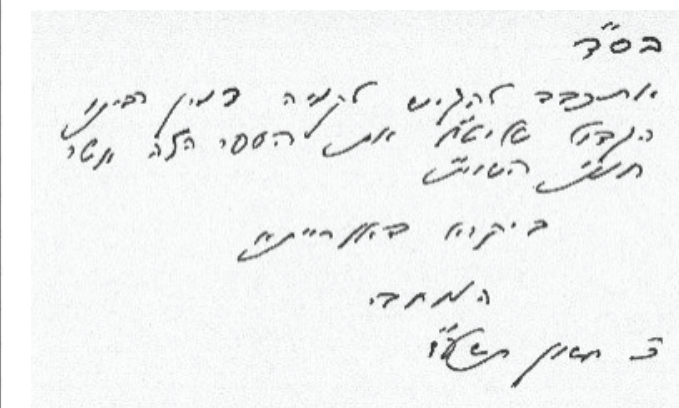
הנהיר לו רבינו פנים ואמר: אויב אזוי איז דאס ממש א זון (אם כך זהו ממש 'בן')... (מבעל המעשה הרב פינזל).

רבי שמואל יעקב עם רבינו

חזן בשנת האבל

קביעות היתה לו לרש"י בורנשטיין לעבור לפני התיבה בימים הנוראים בישיבת 'קרית מלך'. ושנה אחת היה באבל, וראש ישיבת קרית מלך, בן רבינו רבי שלמה שליט"א הגיע לשאול האם מותר לו

הקדשה מכתב ידו של הגרש"י על אחד הספרים ששלח לרבינו:

"אתכבד להגיש לקמיה דמרן רבינו הגדול שליט"א את הספר הזה אשר חנני השי"ת, ביקרא דאורייתא, המחבר.

ז' חשוון תשע"ז

נסיעה לחוץ לארץ

רבי שמואל יעקב נודע בתפילתו הזכה ורבים היו מבקשים לזכות להיות נמנים על המתפללים במחיצתו. בשנותיו האחרונות התבקש על ידי קופת צדקה ליסוע לחוץ לארץ לקברו של הגאון ז"ל בעיר וילנא, היה זה בחודש אלול, ורש"י עלה אל רבינו לשאול אותו אם להיענות להצעה או לא.

יש לציין שבכל פעם כאשר הגיע, רבינו מצידו היה קם מכסאו בהידור, ומכבדו בכבוד השמור לתלמידי חכמים יראים ושלמים.

ולעננינו, רבינו שמע את הדברים ואמר שיכול ליסוע.

ולמחרת אמר רבינו לבני ביתו: אם היו שואלים אותי על הנסיעה הייתי משיב שלא יסעו!

שאלוהו - והרי לרבי שמואל יעקב רבינו השיב שייסע?

וענה: הוא שאל מצד הדין, ומכיון שיש בזה טובת עניים א"א לאסור את זה, אבל אם היה שואל בתור עיצה הייתי משיב שלא כדאי...

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשידי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310